

VINDICIAE

PRO LIBRO SECUNDO

DE RELIQUIIS

ET IMAGINIBUS SANCTORUM.

Ad CAPUT I.

Ad CAPUT III.

Catholicam sententiam de veneratione reliquiarum Bellarminus firmat.

Reinharium nomine, quas religio coenatus statuimus, intelliguntur Sanctorum corpora; quilibet etiam eorum particulæ, ossa, capilli, cineres, vestes quoque et alia quibus usi sunt; item vela, panni etc. quæ ad eorum ossa vel corpora admoventur. Amesius hic plane ridiculus est, cum in limine queritur, Bellarminum « non ostendisse, quid intelligat per reliquias ? » (Quis vero est inter Lutheranos et Calvinistas, qui vel extremis labiis controversias degustavit, et hoc ignorat ?) « nec definivisse cultum, quem illis deferri velit » (sed et hoc jam constat, et passim vel supponitur, vel exponitur, nempe quod non sit cultus latræ, sed dulcis respectiva et impropriæ), « nec statum ullum controversias proponere ». At quis nescit enim esse : An licitum, honestum, sanctum sit venerari reliquias ? (ut Catholici omnes non tam verbo, quam ipso opere haec tenus affirmarunt;) an vero eas cum Dænis, Turcic, Paganis spernere, execrari, exurere, et in flumen abjicere ? (uti Calvini soboles præsertim in Gallia gnavoriter præstitti), quamquam antiquioribus istis Hagiomachis, h. e. Gallicis Hugonotis, modestior videri vult Amesius, cum aut : « Nos quamvis Sanctorum corpora et adjuncta, qua talia sunt, honeste tractanda esse fateamur, religiosum tamen cultum ipsis debet perneganus ». Verum si per reliquias cultum, more suo, intelligit divinum, nos hunc reliquias non exhibemus. sed probhemus: si civilem; quis, queso, ille est, nisi sepulturæ, que etiam cuvis de facie populi conceditur? Verba ergo dat Amesius.

et maxima, quæ deinceps ad Reliquias Sanctorum contigere, daemoni esse adscribenda. Sequuntur nempe magistrum suum Calvinum, qui fideis formicæ (Haemorrhioisse) religionem criminari, et tunc dabitationis alieus in fide, tum superstitionis, in tacta fimbria vestis Christi, in similitudine, ipsumq; e adeo Christum hanc obscuræ in societatem sceleris vocare ausus est, quod se ruditati illius accommodarit, cuius superstitionem tanti miraculi patratione approbat.

II. — Probat Bellarm. assertionem Catholicanam ex conciliis Gangreni, Carthag. V, Bracaren. III. Epaun., Niceno II generali, Mogunt., etc. III. Ex SS. Athanasi, Ensch., Basil. M., Greg., Nyssse, Nazianz., Emiss., Cyril., Christ., Theodoret., Amb. os., Hier., August., etc. IV. Ex miraculis factis ad Reliquias, ut testantur plerique ex precedet. Partibus. V. Ex miraculis, quæ in ipsa Sanctorum corporibus cernuntur. VI. Ex inventione, et revelatione divinitus facta. VII. Ex translatione reliquiarum honoris gratia ab antiquis celebrata solita. VIII. Ex eo quod reliquia sub altari reconduntur. IX. Ex usu cererorum et lampadum, quibus honorabantur etiam olim Sanctorum reliquiae jam Constatini M. anno X. Denique probat ratione deducta tum ab utili, quam urgat S. Chrys. lib. de S. Babyl. M. Tum ab honesto.

1. Quia corpora Sanctorum fuerunt organa animalium ad omnes opus bonum. 2. Instrumenta Dei ad patrandam miracula. 3. Sunt pignora patronorum. 4. Exuviae charissimorum. 5. Trophae triumphantum. 6. Designata sunt ad gloriam incredibilem. Ad hæc omnia et singula Amesius nil r-posit, nisi sarcasmos et scommati, qualia quivis paganus, aut atheus secura in pietatem Christianam jacerere potest: proinde indigne sunt recitatione, aut responsu.

Ad CAPUT IV.

Contra reliquiarum venerationem objiciunt heretici 1. « Deus abscondebat corpus Moysis, ne Judæi illud adorarent: Ergo neque Christiani jam debent aservare reliquias Sanctorum, ne idolatria occasionem habeant. » Resp.: Consequentia plane nulla est: imo si sibi constare velit Amesius, ita arguens, debaret dicere: reliquias Sanctorum in pulvrem redactas in proflucentem esse abiciendas: Certe enim, si honeste tractantur (ut Ames. supra requirit), occa-

sionem dant idololatriæ. Optima proinde est responsio Bellarmi, populum Judaicum tunc fuisse valde ad idoloatriam pronum, ideoque subtractum a Deo corpus Moysis, ne scandalum inde acciperet. Post captivitatem vero illustrasse Deum sepulera Isaæ, Jeremie, Ezechielis etc. Prophetarum, gratum quæ habui se eorum cultum, qui osib; illorum exhibebatur. Inter Christianos vero nonquam auditum, reliquias divinos honores delatos, et si essent tam rudes, facile docerentur a Pastoribus. Amesius pro opposito inepite allegat Azorium, cum ille nihil aliud dicat, quam quod nos, scilicet: « Si ruditis et ignara plebs occasionem arripiat superstitionis, informari debet ». Quid vero aliud Bellarmi?

II. — Objic. « Neminem novimus secundum carnem, ne Christum guidem II Corinth. v. vers. 16. » At quomodo hinc inferat conclusio Puritanica? Sane nihil in his verbis apparet directe et aperte repugnans reliquiarum cultui; quoniam enim ratiocinio exsculptur? Est nimurum hoc argumentum ipsa sua canitis venerabile? Mutuavere enim illud novelli Hagiographi a priscis Economachis, quibus a synodo VII. ex communis Patrum sensu optime responsum est, aliud Apostolum non velle, quam: Si novimus aliquando Christum passibilem et mortalem, jam non novimus nisi impossibilem et immortalitem. Videatur Cornelius a Lapide in eum locum Apostoli vers. 14. ubi bene observandum monet, quomodo heretici SS. Scripturam, veluti nusum cereum ad sua delicia sive fletant, sive torquent. Sane ex interpretatione Lutherano-Calvinistica aperte sequeretur nos debere obliuisci carnis, passionis, et mortis Christi, ejusque esse immemores, adeoque ingratis; cuius contrarium desiderasse Christum constat, cum in memoriam passionis S. Eucharistiam instituit.

III. — Objic. « Coloss. ii. vers. 23. Damatur omnis cultus arbitrariorum, id est, a Christo non institutus. Talis autem est. » Ergo. » Resp.: Major est omnino falsa. Sed ea dissimilata, minorem esse impudens mandacium patet ex primo nostro argumento.

IV. — Objic. « Desiderium reliquiarum est mater idolatriæ, sicut experientia testatur. » Resp.: Hanc rancidam calumniam a Vigilantio, et paganis Idololatriæ jam olim Christianis impactam, profligaverat S. Hieronymus, aliisque Patres.

defiri». Sane omnis apud nos etiam rudisima p'hebcula, si de hoc asserto interroga-
ret, uno ore clamaret: Esse impudens
mandacium.

Th. 93. fabricat subtle argumentum:
• Reliquæ Sanctorum ex hypothesi Bel-
larm. sunt dumtaxat defunctorum, quia ut
Sanctis viventibus non competit religiosæ
invocationis cultus; ita quoque viventium
Sanctorum vestibus non competit religiosus
cultus. Ergo quando Bellarm. ex Haemor-
rhoisse exemplo argumentatur, tum a non
religiosis ad religiosas argumentatur. Equis
enim vestem Christi, quatenus eam vivus
induit, reliquis proprie dictis annumerare
velit? » Resp.: Hoc argumentum forte a
pueris grammaticis prolatum tolerabile es-
set; sed ut a Theologo proponatur, vix
potest tolerari, nisi forte charitas, quæ om-
nibus omnis sit, ita suadeat. Quis vero ne-
sciat, usi communis Catholicorum, omnia
illa nomine reliquiarum venire. quæ quo-
quo modo, sive in vita, sive in morte ha-
buerent peculiarem cum Sancto connexionem?
De usu vero illius ultra tricari, est pueriliter
tricari.

Th. 83. et 86. carpit dictum Bellarmi
(Haemorroissam Christi fimbriam fideliter
telligit): « At », inquit, « fiduciam illam
suum non in fimbriam, sed in Christum col-
locavit. Fimbria igitur non sanavit: Sym-
bolum autem miraculosa sanationis non
debet religioso coli; alias Israelitæ virgæ
Mosis, et Eliseus pallio Elias religiosum
culturum detulissent. Bellarm. ipse agnoscit,
Ezechiam recte fecisse confringendo ser-
pentem euenum, cum eidem Israelitæ tam-
quam Deo sacrificarent, qui tamen olim
fuerat miraculosum sanationis symbolum. In-
venimus proinde Bellarmi argumentum:
Haemorroissa tide tangens fimbriam Christi,
miraculosam sanationem impetravit; nec
tamen ideo Apostoli fimbriam Christi reli-
giose cultu fuere prosecuti, sed Christum
miraculi auctorem unice celebrarunt, et di-
vinum honorem ipsi soli dederunt: Ergo ex
tactu fimbria non probatur religiosus cul-
tus. » Resp. 1.: Nec Catholicæ magis fidu-
ciam in reliquias Sanctorum, quam Haemor-
rhoissa in fimbria collocant, sed potius in
Sanctorum Rege, qui in suis Sanctis, eorum
que etiam umbris vult honori. 2. Cultus
respectivus debetur reliquias, et debebatur
olim virge Moysis, et pallio Elie: Nec a
quoquam fidei dubitari potest, cum majori

veneratione haec fuisse servata, quam ullius regis purpuram etc. Idemque sine dubio de Apostolis tenendum; cuius oppositum Gerhardus tantum ex illa sua decantatissima nomen sibi persuadet, nempe: In Evangelio scripto expressum non legitur. At in Evangelio legitur Christus dixisse Apostolis: Numquid et vos sine intellectu estis?

Ad CAPUT V.

Super nominibus « imaginis et idoli » Amesius sententiam suam ita declarat: « Nostra sententia est », inquit, « multa idola non posse vocari imagines; et vicissim multas esse imagines, quae non recte (ex usu recepto) vocarentur idola: sed tamen omnem imaginem, quae religiose colitur, vel quod nomen aliquod representat, cultu et honore per illam afficiendum, idolum recte vocatur. Bellarminus contra statuit: » Inter imaginem, et idolum hoc interesse, quod imago est vera rei similitudo: idolum autem est falsa similitudo, id est, representat id quod revera non est. Haec Bellarminii assertio est omnino catholica et verissima; scilicet S. Scripturam nunquam tribueri nomen idoli, ulli vero imagini, vel similitudini rei verae. Licit vero Amesius multa opponat, nec unicam tamen instanti vel exemplum, quod ad rem faciat, profert. Nam quod « ethnici imagines aliquas rerum verarum coluerint, quae tamen merito vocarentur idola »; verissimum quidem est, sed assertione nostram nihil infringit: nam Gentiles idololatria, tales rerum verarum similitudines adhibebant ad divinitatem falsorum nominum representandam, ideoque vere et merito dicuntur idola. Idemque est de status vel idolis, que Rachel furata est Patri suo etc. Porro Cherubini alati in area foederis representabant analogie celeritatem angelicam, adeoque nullatenus idola dicuntur. Est tamen hic notandum, quod Amesius hic cautor majoribus suis, non ausus sit ultra tueri, quod nulla sit differentia inter idolum et imaginem.

Probatur autem absolute Catholica assertio. Tum quia S. Scriptura, idola ordinarie vocant, vana, falsa, mendacia, imagines falsas Habac. II. v. 18. quae est ipsissima idoli definitio: Tum ex I. Corinth. VIII. vers. 4. Scimus quia nihil est idolum in mundo; quin scilicet quamvis sit aliquid materialiter, tamen nihil est formaliter: Tum

quia S. Hieronym. passim confortat hreses cum idolis: Tum denique quia ἰδόντες est diminutivum ab ἰδεῖν forma, et significat quasi umbras inanis. Cum ergo nomen idoli propria et primaria significatio designet imaginem inanem, inde SS. Scriptores et Ecclesiastici Doctores vocarunt idola statuas deorum, licet solidas sint quoad materiam, quae inanis sunt quoad formam.

Jam vero non tantum communem antiquorum Calvinistarum, sed etiam Amesii assertionem, falsam esse, efficaciter probatur ex eo, quod Coloss. I. v. 15. Filius Dei dicitur: *Imago Dei invisibilis*. Atqui Filius Dei, seu Verbum representat Patrem, estque imago quae religiose colitur: Ergo Verbum Dei, (juxta Iconomachos) est idolum: consequenter Christiani omnes qui contra Arianos et Alogianos profligentur consubstantialitatem Verbi, sunt idololatria; cum adoratio idoli sit idololatria. Hoc bene observandum contra nefariam impietatem Calvinistarum, e quibus Dan. Chamierius (ut referit Gualterius in secul. I. Verit. IV. § 9.) in Collatione Alaniensi anno 1601. habita, predicto argumento ad eas angustias redactus est, ut nullum aliud responsum dare potuerit, nisi apertam Iconomachia cum Arianismo consociationem: « Identidem enim ille coram 300. utriusque Religionis auditoribus repetit, immo propria manu subscriptis hanc propositionem: » Dei Filius non nisi metaphorice est Verbum, aut imago Patris: « qua ratione sine dubio inter creaturas reponitur. Hinc et mordicus semper cum Calvino et Beza assurrit, in tribus personis essentiam divinam esse vere et realiter distinctam ». Huc nimurum tendit illa lis de nomine idoli et imaginis, ut dubitare non licet, Calvinistas reipsa cum Judais, Saracenis et Ariani sentire, adeoque Bellarminum initio sequentis cap. recte asserere: Auctores Iconomachiae fuisse omnes, aut Judeos, aut Mahometanos, aut Magos, aut haereticos manifestos.

Quod denique de nomine *simulacri* contra Bellarm. disputat Amesius, nihil ad rem facit. Bellarmini assertum est ut sequitur: Nomen simulacri est quidem paulo communius, nam Lactantius vocat hominem *Dei simulacrum*; et quia simulacrum dicitur a similitudine, omnis vera imago dici potest simulacrum. Verius tamen est, simulacrum dici a simulando, non a similitudine: nam in Scripturis simulacra ubique ponuntur pro-

DE RELIQUIS.

493

idolis Act. xv. vers. 20. Psal. cxiii. vers. 42. I. Joan. ult. vers. 21. etc., ubi in Graeco dicitur ἰδεῖν. Hanc posteriore partem impugnat Amesius ex priori, quod quam insulsum sit, per se patet.

Ad CAPUT VII.

Quantum olim Judei fuerunt ad idolatriam propensi, tantum sunt jam post Christi adventum contra imagines scrupulosi, ad superstitione usque: Unde aiunt, iure divino prohibitas esse qualsibet imagines. Eos sequuntur Wicelista: Qui omnes se fundant in illo Ex. xx. v. 4. Non facies tibi sculptile, aut omnem similitudinem. Sed hic prouculdubio manifestus est error: Quia illo precepto primo prohibetur actus idololatrie tam internus per illa verba: *Non habebis Deos alienos*; quam externus, per illa alia: *Non facies tibi sculptile*: Ergo non prohibetur omnis imago, sed solum ea quae est idolum. Quia si prohibetur omnis imago, illud praeceptum esset undecimum, cum tamen juxta Exod. xxxiv. vers. 28. Deuter. iv. vers. 13. ix. vers. 10. non sicut nisi decem praecepta; si quidem supponatur, duo ultima de concepcione distingui. Si autem haec duo dicantur esse unicum (uti Philo, Oris, S. Ambros. volunt), tunc illa omnia verba erunt unum praeceptum (*Non facies tibi sculptile, non adorabis ea, et non coles*). Sed facere imagines, est aliud, quam eas adorare, ut per se patet: Ergo unum tantum horum est prohibitum, alioquin esset undecim praecepta; At certum est prohiberi cultum: ergo non prohibetur fabricatio per se, sed tantum in ordine ad cultum. Et corte in ipsa S. Scriptura leguntur imagines factae iussu Dei. Exod. xv. vers. 18. dui Cherubim. Num. xxi. vers. 8. serpens aeneus. III Reg. vi. v. 23. et cap. vii. vers. 36. Cherubim, boves, leones et alia. Falsum autem est, Deum in hoc posse dispergere, si hic cultus imaginum est ejusdem malicie cum idololatria.

Confirmatur ultius: Tum quia ars pingendi et sculpti bona est, et a Deo. Exod. xxxi. v. 3. et xxxv. vers. 31. Tum quia Deus primus auctor est omnium imaginum naturalium et artificialium: nam genuit Filium ad imaginem suam, et formavit hominem ad imaginem suam: Tum quia imago est secundum naturam, et necessaria: vnu omnia naturalia producent sibi simile: homo quidquid cognoscit, per imagines cog-

noscit: Umbra imago est corporis: vestes imagines sunt eorum membrorum quae tegunt etc. Tum denique quia Judei tempore Christi habebant imaginem Cæsaris in numeris Matth. xxii. vers. 20. et nunc etiam refutent in pecuniis etc.

Ad CAPUT VIII.

Imagines Deum representantes vetitas esse contundunt Calvinista. Ait Calvinus, « nefas esse, Deo invisibili et incorpoore facere imaginem visibilem. 2. Imagines Christi et Sanctorum non esse prohibitas simpliciter, sed non debere poni in templis. 3. Historias depictas habere aliquem usum ad instrumentum: imagines autem solas Christi et Sanctorum sine ulla notatione rerum gestarum, nullum habere usum, nisi ad oblectandum, ideoque frustra fieri. » Amesius hic more suo enervat, hoc est, truncaet Bellarmino, omnino, quia valde refert scire. Ait enim Bellarmino: Haec opinio Calvini, est etiam aliorum Catholicorum, Abulensis, Durandi et Perezii qui putant, id ab Ecclesia tolerari, sed non probari. Tria igitur pronuntiat Bellarmin. 1. Non esse tam certum in Ecclesia, an siat facienda imaginis Dei, quam Christi et Sanctorum: hoc posterius enim confitentur omnes Catholicci, et ad fidem pertinet. 2. Miram esse Calvini fraudem et astutiam, qui postequam probavit, non esse facienda imagines Dei, ita digreditur ad amplificationes, et triumphum canit, acsi probasset, non licere colere, vel facere ullam imaginem. 3. Licere etiam pingere imaginem Dei Patris in forma hominis sensi, et Spiritus S. in forma columbe. Amesius hic quoque fraudis magistri sui complex est, dum omnibus aliis dissimulatis de Christi et Sanctorum imaginibus, solum disputat contra imagines Dei, ita tamen ut de ceteris imaginibus videatur idem velle intelligi.

Sed probatur assertio Catholica I. Quia Angeli sunt incorporei, et tamen depici ac sculpti sunt in Vt. Test. Ergo et Deus. Amesius negat sequelam: « Eo quod Deus sit infinitus et reverentiae tante, ut quod licet circa creaturas tentare, circa ipsum non licet sine ejus mandato ». Resp.: Haec disparitas nihil facit ad rem. Tam parum enim potest spiritualis natura per picturam sensibilem representari, quam Dei infinitudo: Et cum reverentia erga Deum non obstet,

quo minus eum in intellectu nostro per ænigma rei creatæ qualitercumque repræsentemus; cur non licet euidentem coloribus, aut aliis rebus sensibilibus proponere, eo modo quo se ipse voluit representare Iса. vi. vers. 2. Matth. iii. vers. 16, etc.

II. — Probatur: Deus visus est corporeæ specie Genes. iii. v. 8. et xxviii. v. 13. Exod. xxxiii. vers. 23. Isa. vi. v. 1. III Reg. ult. 19. Amos ix. v. 1. Daniel. vii. vers. 9. Spiritus S. quoque apparuit in forma columba Matth. iii. vers. 16. Quid ergo prohibet sic pingi? Amesius 1. « negat Deum locis, cit. visum specie corporeæ ». Sed negat aperta verba Scripturæ, et tricatur in re se aperta, quod scil. Deus per nullam speciem corporalem exprimi queat, uti est in se: hoc tamen nihil obstat, quo minus dicatur videvi in ænigmate seu symbolo corporeo: ex quo sequitur, posse nos illum eo modo proponere sicut ipsem est et propusit. At, inquit Amesius 2. « Etsi Deus ita visus fuerit, multa tamen prohibent, ne ita pingatur. 1. Expressum Dei verbum. Exod. xx. vers. 4. Deuter. iv. vers. 16. et v. vers. 8. » Sed quām hoc falsum sit, infra patet, ubi hoc peculiariter examinabitur. 2. Ait: « Quod Deus in illa specie non ita semetipsum declaravit, ut formam aut figuram sui proprium fecerit nobis notam ». Sit ita. Quid vero hoc ad rem? Anne nos dicimus, posse pingi imaginem, quæ proprie et per se intelligi possit, esse Dei et non creature? 3. inquit: « Quod nullam accuratam descriptionem habeamus, illius specie qua visus est. Sed sufficit nos eam quam ex verbo Dei habemus penicillo utcumque exprimere: nec ullatenus requiritur (quod putat Amesius) ut pictoris penicillus possit ex dignitate imitari operationem divinam in eadem specie exhibenda ». Si autem Deus ita ænigmatica innotescere aliquo modo voluit hominibus, per speciem sensibilem exteriorum expressam; cur non hominibus licet eodem modo Eum representare in phantasie sibi? et si in phantasie sibi, cur non etiam aliis in pictura, cælatura, sculptura? Porro non sequitur, quod vult Amesius: « Illæ formæ corporales non erant a Deo assumptæ; ergo representatio eorum non est representatio Dei » ænigmatica et per alienam speciem. Denique non est magis periculum idolatriæ inde secutore, quam ex ipsi figuris, sub quibus Deus apparuit, aut ex ea figura, sub qua quisque in sua phan-

tasia concipit Deum. 4. Similiter frustra conatur Amesius assignare disparitatem: cum Scriptura Deo tribuat membra humana, picturæ tamen non licet ita eum exhibere prout a Scriptura depingitur? Falsum enim est. 1. « Scripturæ talis magis esse auctorem Deum, quam picturæ ». Falsum, inquam, cum utrumque perinde habeatur ex locutione Dei, cuius tam figuræ pœta, quam voces scriptæ signa sunt. Falsum, 2. « Picturam non esse capacem translationis, cuius capax ex scriptura ». Quid enim hieroglyphica minus præstant in hoc quam litteræ? Quid vero ausquama conjunctum et simul in Scriptura talis membra Deo tribuantur, nihil obstat, quo minus conjungantur a nobis; sicut, etiam si omnes perfectiones et attributa divina in uno Scripturæ loco, exposita non habeantur, hoc tamen minime obstat, quia a nobis conjunctum exhiberi possit.

III. — Prob. Homo est vera imago Dei: Sed hominis imago potest pingi: Ergo et Dei: nam que est imago imaginis, est etiam imago exemplaris. Amesius 1: « Homo non est proprie imago Dei, sed ad imaginem Dei factus ». Hoc est: non est imago *homo*; ut Verbum seu Filius, est tamen imago analogie, aut, si ita placet, æquivoco. Porro frivola est distinctio ab Amesio allata: « Hominem non esse imaginem, sed ad imaginem Dei ». Quid enimvero hoc posterius est aliud, quam hominem esse pro aliis corporis creaturæ idoneum ænigma, quo nobis innoscant Dei precipua attributa: Intellectus, voluntas, potentia? Denique quid cavillationum hic multiplicet Amesius, (quas piget hic describere), nec minimum inde luxuriant positum argumentum. Quod de recepto in Ecclesiæ usu habendi imagines Dei addit Bellarmine, non ponitur ut argumentum pro con vindicis hereticis, sed pro tribus Scholasticis supra nominatis, quibus haec ratio merito sufficiens debet.

Videamus nunc Achilem Iconomachorum depromptum ex cap. xx. Exod. vers. 4. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem. Deuter. iv. vers. 15. Isa. xl. vers. 18. et xlvi. vers. 3. Act. xvii. vers. 29. Resp.: Omnibus his locis non prohibetur omnis omnino imago Dei, sed tantum idolum, id est, falsi Dei simulacrum, sicut et tantum falsorum deorum cultus prohibetur illis verbis: Non habebis deos alienos: alioquin hic non tantum unum, sed duo præcepta essent. Unde Scriptura eodem cap. explicans

ly Sculptile, ait vers. 23. Deos aureos, et deos argenteos non facietis. Et Levit. xix. vers. 4. vocat deos confabiles. Imago autem Dei non est aliud Deus ab eo, neque cultus imaginis, est cultus alterius Dei etc. Et certe cum Deus ipse Abraham, Isaac, Jacob, et aliis sensibiliem sul imaginem obceperit, non potest legi naturæ esse illætum, facere imaginem Dei, ut supra indicatum. Multo etiam verius est, nullum hic esse preceptum positivum pro Judæis latum de imagine Dei, sed cum aliis ceremonialibus, et judicialibus jam sublatum. Nam totus Decalogue est juris naturæ is, excepto tertio precepto de Sabati determinatione. Itaque non hic vetantur Judæis omnes imagines, sed solum superstitiones et idololatriæ. Vide Cornel. a Lapid. in cap. v. Deut. vers. 6. Et hæc soluū videtur expediti et solidior, quam altera Bellarmini, qui ait: Prohiberi imaginem Dei, quæ fiat ad exprimentem perfectam similitudinem nature divinæ, ut res corporeæ pinguntur. Hoc posito, supervacuum est immorari profligandus Amesii cavillationibus, quæ Bellarmini solutionem supponunt. Quamvis interior doctrina Bellarmini de triplici modo pingendi rem aliquam sit omnino vera et opportuna ad plures strophas Iconomachorum in hac materia expediendas. Potest nempe, ait Bellarm., quid pingi. 4. Ad exprimentam perfectam similitudinem formæ et nature rei ipsius; quo modo res corporeæ soluū pinguntur. 2. Ad historiam aliquam oculis exhibendant; et hoc modo potest Deus pingi. 3. Extra historiæ, ad explicandam naturam rei, non per immediatam et propriam similitudinem, sed per analogiam, et hoc modo pinguntur virtutes, et Deus Pater.

Sed arguit Amesius: « Concilium Elbertianum can. 26. prohibet imaginem illius qui colitur. Augustinus, dicit, nefas esse Deosimilacra ponere, lib. de fide et symbol. cap. 7. Orig. lib. vii. contra Celsum docet: Christianos nullam Dei imaginem habuissent. Syndodus etiam idolatriæ, quæ dicitur Nicæna II, vel septima generalis, fatetur Act. iv. v. et vi. Deum pingi non posse. Damasc. lib. iv. de fide cap. 17. stultitiae extremitæ et impietatis esse dicit, effigiem Dei exprimere ». Itesp.: Canon Elbert. est potius pro nobis, cum inde habeatur, jam tum ante quartum seculum, imagines fosse in usu. Neque vero hic ipse canon prohibet precise imagines Dei, vel etiam alias gene-

Ad CAPUT IX.

Imagines Christi et Sanctorum rectissima in templis collocati, probat Bellarmine. Tum quia etiam Chernibim fuerunt in templo Hierosolymitanæ: Tum quia id habetur ex consuetudine Ecclesie etiam tempore Constantini, etc. Immo Tertulliani cap. 10. lib. de pudic. Tum quia signa sacra nullibi melius quam in sacerdotiis locis collocantur: Tum quia templum ornant, et continent mentes hominum, ne evagentur: Tum quia templi sunt imagines coi: Ergo congrue habent in se imagines eorum, qui sunt id coelum.

Obicit Amesius 1. « Tempia ad eum si niente nullatenus sunt erecta, sed pro cultu Dei, cum sint domus orationis. Resp.: Neg. assumpt., nam Deus in Sanctorum suorum honoribus honoratur, vultus eos a nobis honorari. Ait 2: « Est res plena periculi est enim tentatio plebis ad idolatriam ». Sed hoc est commentum Calvinisticum: nos de contrario evidenter experientiam habemus. Ait 3: « Speciem habet mali ». Nimirum apud Phariseos. Ait 4. « Scandalizantur Judæi, Mahometani, Calvinistæ ». Ita est, sicut scandalizantur mysteriis SS. Trinitatis, Incarnationis, et Eucharistie. *Sicut illos, cacci sunt, et duces cavarum.* Ait 5: « In

primitiva Ecclesia religiose abstinerunt omnes Christiani ab hac innovatione». Amesius hoc dicit, sed non probat: Oppositi vel ex Elibertino concilio colligitur.

Ad CAPUT X.

Calvinus cum suis tenet: « Imagines Christi et Sanctorum non esse omnino malas, dummodo non ponantur in Ecclesiis: item historias depictas esse utiles, sed extra historiam non esse». Sed oppositum constat tum ex serpente aeneo et Cherubim Vet. Test. Tum ex imagine Christi missa regi Abagaro, et Hamorrhiose apud Paneadem, et aliis similibus, quarum apud antiquissimos Scriptores fit mentio, adducuntur in VII. synodo: Tum quis serviant ad instructionem: ad charitatem erga Deum et Sanctos foventam: excitant ad imitandum: ad servandam memoriam Christi et Sanctorum: ad confitendum fidem in approbatione pietatis, et detestatione omnis impietatis contrarie: tandem ad honoram Dnum et Santos. Et certe quamvis sint solitaria sine historiis depicti, e. g., *Christus in sinu Matris, vel in Cruce: S. Laurentius in craticula etc.* Semper in compendio representant historiam rerum gestarum aut passionum. Nec Amesius aliquid ullius momenti habuit, quod pro magistro suo opponeret: simplices enim antitheses omni probatione destitute, simplici inflectione expediuntur. Cum vero ait: « Non falsum tantum, sed et blasphemum esse quod Bellarm. dicit. Pietram melius docere quam Scripturam; neque enim picture quidquam Theologicum docere potest sine Scriptura etc.», more suo calumniantur. Non enim illud absolute Bellarmius affirmavit, sed addendo: « interdum», quod verissimum est respectu diuinum: Item, non intelligit de toto corpore S. Scriptura, sed de aliqua particula.

Ad CAPUT XII.

Dum religiosum cultum imaginibus Sanctorum deberi cum tota antiquitate statuimus, Calvinista præsertim plane videntur furere, et totum Christianismum horrende idolatrias arguere, jam ab a. C. 787, quo VII. synodus generalis magno consensu definit: Imagines Christi et Sanctorum esse venerandas, non quidem cultu latræ, sed

honore illo, quo prosequimur SS. litteras, sacra vasa etc. Fuisse autem hoc concilium generale et legitimum, est omnino certum. Nam præter Legatos Adriani P. quatuor Patriarchæ, cum CCCL. Episcopis concorditer omnes subscripsere; Consensit etiam imper. Constantinus, post acrem disputationem; et diu allatis in medium Scripturis, conciliis, et Patribus. Porro autores et principes Icomonachorum, præter Judeos et Mahometanos fuerunt Leo Isauricus, crudelis, et impius tyranus, ejusque filius Constantinus, ob coepitreatum S. Baptisterium Copronymus nuncupatus, parentem heretica iniuste superans, face nefande luxurie infami, odio implacabili in B. Deiparam, monasteria, et Ecclesiam universam flagravit, qui et morti proximus desperbundus exclamavit: Se propter Mariam aeternis adductum flammis. Tales se habuisse antecessores, et majores non audet negare Amesius; audet tamen respondere: « Improbi, aliquando recti aliquid vident, ubi homines non adeo mali cœidunt». Nempe tota Ecclesia exercutivit in tam aperta idolatria sancienda, et impissimi homines soli pro honore Dei steterunt! Quis haec, cui sinciput sanum est; capiat! Sed ad rem.

Probatur veritas Catholicæ I. ex Jos. viii. vers. 6. *Josue vero pronus cecidit in terram, coram arcu Domini, tam ipse quam omnes Neophyti Israel II Reg. vi. vers. 14.* David arcam Dei religiose coluit, ante Dominum totis viribus saltando (id est coram arca, Domini representante, ad quem ille honor absolute spectabat, ad arcum autem non nisi respective). Quod ipsum alicuius Calvinus agnovit, cum in psalm. cv. ait: « Si quis excipiatur, arcam federis fuisse Dei imaginem, respondeo: Symbolum illud datum fuisse Israelitis, non in quo defigerent mentes suas, sed quo potius adjuvarent ad spiritualem Dei cultum, etc.». At neque nos plus exigimus in imaginibus Christi et Sanctorum.

II. — Idem probatur ex aeneo serpente Num. xxxi. v. 9. qui pro signo elevatus salutem prestat apiscientibus. Erat autem sine dubio signum, vel imago Christi crucifixi, ut dicitur Joan. iii. vers. 14. Ubi iterum bene notandum, ipsam Calvini in eum locum Numer. fateri: serpentem aeneum fuisse veram imaginem Christi, et ut ipse loquitur: « Gratia spiritualis symbolum:

ideoque fuisse instar pretiosi thesauri repositorum, et multis sæculis diligenter servatum in sanctuario Dei». Ita Calvinus. Quis hinc non merito inferat, illud symbolum esse dignum veneratione? Quid vero dicent Icomachi: Recte egerunt Josue et Senes precidentes in terram coram arcu Domini, itemque David, dum eamdem veneratus est? Si dicant, eos peccasse, convincunt id vituperare, quod Scriptura laudat, et servos Dei fidelissimos pronuntiare idololatras. Si recte egerunt? idem erga serpentem aeneum fecisse Israelitas, credendum est. Nec obstat 1. quod Azor ab Amesio relatus dicat: « Serpentem aeneum nequam esse divino iussi in altum sublatum, ut coleretur a Judeis, sed ut conspiceretur a cunctis, cuius conspicutus a serpentinis eos mortibus curaret». At neque nos dicimus, ideo quasi ob principalem finem, elevatum esse, hinc tamen non sequitur, Hebreos talen serpentes non religiose, ut signum sacram, honorasse. Nec obstat 2. quod illi serpens ab Ezechia IV Reg. xviii. vers. 4. confractus sit. Causa enim fuit: quia Iudei conceperant eum idololatrie colere, eique incensum adolere; incensum autem juxta veterem legem est species sacrifici, quod uni Deo debetur, et quidem a solis sacerdotibus offerendum erat: unde ingentis criminis rei erant, qui incensum serpenti offerabant. Nec Amesius hinc proficit, cum replicat: « Si incensum est sacrificium: ergo etiam reliquias et imaginibus Sanctorum offerunt sacrificium inter Pontificios; quia, ut fatetur Bellarm. lib. i. c. 13, suaves odores nos etiam imaginibus et reliquiis in Ecclesia offerimus.» Resp.: Ritus ille incensandi, non ex natura rei, sed ex instituto hominum, hic et nunc potest censeri sacrificium, et rursus alias, et alibi non. Quod certissimum est de omnibus ejusmodi ritibus, in quibus res aliqua potest consumi aut destrui: prouide evanescunt nebulae cavillationum ab Amesio addensata.

III. — Probatur ad hominem contra Calviniano-Sacramentarios, qui dicunt, S. Eucharistiam esse solum signum, seu imaginem corporis Christi. Jam ergo sic: Vel illa imago (seu figura et signum), Christi digna est veneratione, vel non? Si negent, contradicunt suo magistro, quem plurimi sequuntur. Ille enim lib. iv. cap. 17. §. 33. « dignam esse», ait, « que omni reverentia exaltetur, Idem Rod. Hospiianus part. I.

hist. Sacram. lib. iv cap. 8. ait: « Quare hoc Sacramentum magna cum religione et reverentia tractandum est, honesto habitu, sobrio, religiose, aperto capite, flexis genibus; et hanc reverentiam non dubito Patres per adorationem intellectisse. Adoratio enim, ut omnes norunt, interdum significat venerationem exhibere corporis gestibus et sermone, ut cum flectuntur genua, aperitur caput, tolluntur manus etc. Et hoc est commune tam Deo quam hominibus quos suspicimus, et ob praestantiam vel sanctitudinem aliquam veneramus.» Idem habet Dan. Chamier, lib. xix. de Deo, cap. 8.

IV. — Probatur: Creaturas sunt religiose honoranda propter solam relationem ad Deum. Psal. xcviij. vers. 5. *Adorate scabellum pedum ejus. Matth. v. vers. 35. Nolite juvare per calum, quia thronus Dei est.* Sed similiter relationem habent imagines: Ergo eadem ratione colenda sunt. Exceptiones Amesii tam sunt futile, ut potius firment argumentum. Etsi enim Religio non moveat ad honorandas imagines, aut creaturas propter se, et per se, incitat larem ad honorandas illas propter Deum, vel Sanctos, quorum signa sunt, ut aperte patet in Eucharistia Calvinistica, iuxta Calvinum et Hospiianum. Imagines Christi et Sanctorum non habent merum respectum rationis ad prototypa, vel exemplaria; sed similitudinem realem aliquam in externis lineamentis, etc. Porro blasphemia impietas, non solida responsio est, qua ait: « Cum fundamentum ipsum relationis, quæ tribuitur istis imaginibus, sit impia presumptio, relatio ipsa etadorio ex illa deducta, non alio sensu dici possunt sacre, quam quo res quedam exercitando eo nomine vocantur».

V. — Confirmatur idem ex SS. Conciliis: Sexto, canon. 82. Romano sub Greg. III. et alio Romano sub Stephano III. Item ex VII. synodo generali, ubi recitatur testimonium SS. Patrum, e quibus vel unicunq; brevissimum S. Basilii M. merito apud quovis prudentem majoris est ponderis, quam universi arietes Icomonachorum Sacramentiorum. Sic vero ait Magnus ille Basilius in Julianum (uti citatur ab Adriano P. in epist. ad imp. in VII. synodo, act. 2.): « Historias vel characteres imaginum illorum honore et palam adoro: hoc enim nobis traditum a SS. Apostolis non est prohibendum». Opposit merito hunc locum Wadinius, uni ex Remonstrantium primipilis, Si-